

POPA, MIRCEA

Profesor universitar, critic și istoric literar

Date biografice

S-a născut la 29 ianuarie 1939 la Lazuri de Beiuș, jud.Bihor, din părinții Alexandru Popa, preot, originar în acest sat, și Ana Popa (n.Negrău), casnică, originară din Roit.Ulterior, tatăl a funcționat în satele Bogeiu, Ciutelec și Varviz din zona Marghitei.

Studii

Și-a început școala primară în localitatea Bogeiu (Marghita) și Ciutelec (clasa a IV-a), iar studiile gimnaziale la la Popești, încheiate în fiecare an ca premiant. Studiile liceale le-a început la Oradea și le-a terminat, cu susținerea bacalaureatului, la Vadul Crișului în 1956. A intrat cu media maximă examenul de admitere din 1956 la Facultatea de Filologie din Cluj, secția Română–Istorie, pe care a absolvit-o în 1960, ca șef de promoție. A funcționat două trimestre ca profesor la Liceul din Săcuieni, apoi a lucrat ca muzeograf la Muzeul Banatului din Timișoara (1961-1962). În toamna anului 1962 se reîntoarce în învățământ, funcționând ca profesor la Liceul din Aleșd, de unde, prin concurs, a ocupat postul de cercetător (1963) la Secția de Istorie Literară și Folclor a Institutului de Lingvistică și Istorie Literară a Filialei din Cluj a Academiei Române, condus în acel moment de acad.Emil Petrovici, din comisia de examen făcând parte profesorii Iosif Pervain, Liviu Rusu, Ioan Mușlea, Jancso Elemer, Bela Keleman, alături de care a și lucrat. A fost numit de prof. I.Pervain secretarul Secției, înscriindu-se, sub conducerea lui, la doctorat cu o monografie despre Ilarie Chendi, pe care a finalizat-o în 1969. Atunci când, în 1978, prof. I. Pervain s-a retras de la conducerea Secției, a fost desemnat succesorul acestuia, conducând Secția de Istorie Literară până în 2007. În această calitate a coordonat importante lucrări de plan, precum *Sociologia romanului românesc* (finalizată cu lucrarea *De la N.Filimon la G.Călinescu*, ed.Minerva, 1982), *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până în 1989* (Ed. Academiei, 2004) și *Dicționarul romanului tradus în România* (Ed. Academiei, 2005), ambele premiate, unul cu premiul mare al Uniunii Scriitorilor, celălalt cu premiul Filialei din Cluj al Uniunii Scriitorilor. Totodată a participat în calitate de colaborator și coordonator la cele șapte volume ale *Dicționarului general al literaturii române* (2004-2008) de sub conducerea acad. Eugen Simion, colaborând la alte opt dicționare: *Scriitori români* (1978), *Dicționarul scriitorilor români*, vol I-V (1994- 2002), *100- cei mai mari scriitori români* (2002), *Dicționarul personajelor din teatrul lui I.L.Caragiale* (2003), *Dicționarul personajelor din teatrul lui Lucian Blaga* (2005), *Dicționarul biografic al literaturii române*, I-II (2006), *Personalități clujene* (2007), *Dicționar ilustrat* (2007), *Elite clujene contemporane* (2014) . De asemenea a colaborat la două din volumele esențiale ale corpusului epistolar George Bariț, lucrare pentru care a primit premiul „N.Iorga” al Academiei Române.

Doctorat

Doctor în filologie din 1970. Conducător de doctorat în specialitatea Literatura română

din 1994 la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din Cluj-Napoca, iar ulterior, după o mică perioadă de tranziție când a fost pus sub egida Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca. În cadrul Școlii Doctorale de la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia a condus peste 40 de teze de doctorat, făcând parte din alte cca 20 de comisii de la alte universități (București, Iași, Timișoara, Tg. Mureș, Baia Mare, Sibiu). În prezent conduce un număr de șapte lucrări de doctorat.

Specializări în străinătate

Bursier al Fundației Europa la Budapesta (2 luni, 1992); bursier al Fundației Elias la Viena (2 luni, 2000), conferențiar la Societatea „Maison Roumaine” în Franța (2009). Schimburi academice și călătorii de studii: Sofia și Târnovo (1966), participant la simpozioanele internaționale pe tema relațiilor româno-sârbe în anii 1970-1980 la Zrenjanin, Belgrad, Ohrida, Vârșeț și româno-bulgare de la Sofia. Bursier la Cursurile de vară Bulgaria (1979), apoi invitat de Institutul de Balcanistică (1990); participant, ca trimis al Uniunii Scriitorilor, la sărbătorirea scriitorului Moricz Zsigmond la Debrețin (1979) și la Festivalul Petőfi de la Kiss Körös, membru al Asociației de Prietenie Maghiaro-română cu sediul la Pecs (1993); călătorie de studii în Israel (1994); călătorie de studii la Londra (1997); lansează la Madrid, în Saloanele Ambasadei Române, volumul *Al fin del exilio*, apărut la Editura Criterio Libros din Madrid (septembrie 2002); documentare academică Louvain (Belgia) timp de 2 săptămâni. Trimis de Uniunea Scriitorilor la „Zilele culturii românești în URSS” și la Târgul de Carte de la Istanbul (2005).

Activitatea didactică

Activitatea de bază a fost în cercetare până în 1990, când a fost solicitat de diferite universități să predea cursuri de Istoria presei sau de Istoria Literaturii Române. Începând cu anul universitar 1991/1992 a predat Istoria culturii din Transilvania la anul V, în cadrul Universității „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca, iar în anii 1992/1995, cursuri de Istoria cărții și tiparului la Facultatea de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca.

În anul universitar 1992/93 a predat cursuri și seminarii la Institutul de Înalte Studii Filologice de pe lângă Facultatea de Filologie din Cluj-Napoca.

În anii universitari 1992/1993 și 1994/1995 a predat cursuri de Istoria Literaturii Române și de Istoria presei la Universitatea „D.Cantemir” din Tg.Mureș.

În anii 1992-1995 a predat cursuri de Istoria presei la Universitatea „Avram Iancu” din Cluj-Napoca.

Începând cu anul universitar 1994/95 a fost invitat să preia catedra de Istoria Literaturii Române de la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, unde a fost și titularizat în 1995, predând aici până la ieșirea la pensie, în 2009. În tot acest răstimp (din 1963) a continuat să funcționeze, în calitate de cercetător, la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” din cadrul Filialei Cluj a Academiei Române, făcând parte din Consiliul Științific al Institutului, în calitate de șef de colectiv (Literatură) și conducător de teme.

A continuat să țină cursuri de masterat și Școală Doctorală în calitate de profesor consultant până când a continuat să predea la Școala Doctorală în sistem de plată cu ora.

În 1909 a primit titlul de *Profesor emerit* al acestei Universități.

Între anii 1998-2007 a ținut cursuri și seminarii, în calitate de profesor asociat, la Facultatea de Litere din Oradea (secția de Biblioteconomie) timp de zece ani. În acest răstimp a făcut o donație de cărți și rev. Bibliotecii Universității de cca. 500 de titluri. În ultimul an de predare a ținut aici și un curs de masterat.

Între anii 2000-2009 a ținut cursuri de masterat și la Facultatea de Jurnalism din Cluj-Napoca. La 19 februarie 2010 a fost ales Senior al Cetății la Cluj-Napoca și o vreme a condus, ca președinte, Frăția Ortodoxă Română de pe lângă Mitropolia clujeană. De mai bine de zece ani este președintele Despărțământului Cluj al Astei și redactor al revistei „Astra clujeană”.

Funcționează în momentul de față ca profesor emerit la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, predând cursuri în cadrul Școlii Doctorale

Activitatea științifică și literară

A debutat în ziarul „Crișana” din Oradea în 1956, ca elev în cala a X-a, cu o relatare de la Vadu Crișului. Debutul literar propriu-zis a avut loc în revista „Steaua” din Cluj, în 1964.

Debut editorial cu monografia „*Ilarie Chendi*” (1973). Au urmat la rând monografiile închinată un personalități transilvănene, precum: *Ioan Molnar Piuariu* (1976; 2015), Octavian Goga (1981), Ion Agârbiceanu (1982), Timotei Cipariu (1994), Lucian Blaga (2007) și Victor Papilian (2008), în paralel cu cărți de istorie literară consacrate iluminismului românesc (*Aspecte și interferențe iluministe*, 1991), *De la iluminism pașoptism*, 2004, *Cărți, manuscrise, biblioteci*, 2010) și presei românești (*Istoria presei românești literare din Transilvania*, 1980, în colaborare cu V. Tașcu), *Homo militans* (2000), *Istoria presei românești din Transilvania de la începuturi până în 1918* (2003), *Presa mehedințeană* (2003), *Presa românească și ideea națională* (2006), *Incursiuni în presa românească* (2009), *Panoramic jurnalistic. Presa de ieri și de azi* (2011), *170 de ani de presă românească clujeană* (2014), precum și edițiile restitutive privind opera jurnalistică a lui Corneliu Coposu, Emil Boșca-Mălin, Constantin Hagea, Grigore Nandriș, Ioan Russu Abrudeanu, Radu Dragnea, Vintilă Horia, Victor Papilian, Cezar Petrescu, Vasile Goldiș, Lucian Blaga ș.a.

Sunt de amintit cărțile de istorie literară sau de eseuri pe teme diverse, cum ar fi: *Spații literare* (1974), *Tectonica genurilor literare* (1980), *Estuar* (1995), *Eminescu-contextul receptării* (1999), *Figuri universitare clujene* (2000), *Pagini bihorene* (2003), *Insertii* (2003), *Penumbre* (2004), *Uleiul din candelă* (2009), *Continuități* (2010), *Deschideri* (2011), *Identificări* (2012), *Ferestrele Clujului* (2014), *Regăsiri creștine* (2014), *Momente culturale silvane* (2015) și două volume de cronici intitulate *Prezențe literare*. Un domeniu predilect de cercetare, în care a adus contribuții importante, este cel al scriitorilor din exil, domeniu în care a publicat în 1998 cartea *Reîntoarcerea la Ithaca*, urmată de corespondența scriitorului Lucian Boz (*Scrisori din exil*, 2001), precum și o serie de ediții de recuperare, închinată scriitorilor Vintilă Horia, *Acolo sus stelele ard*, 1999, *Moartea morții mele*, 1999, *Credință și creație*, 2004, *El fin del exilio (în limba spaniolă)*, 2002, Cugler-Apunake (*Apunake și alte fenomene*, 1996), *Alb și negru*, 2003, *Vi-l prezint pe Teavă* (2010),

Alte două direcții de preocupare sunt de amintit în creația prof. Mircea Popa. Mai întâi e vorba de preocupările sale de ordin comparatist, (și ca membru al Societății române de literatură comparată), vizibile într-o serie de volume, cum ar fi: *Convergențe europene* (1995), *Apropieri literare și culturale romano-maghiare* (1998), *Andrei Veress, un bibliograf*

maghiar, prieten al românilor (2006), *Sub semnul Franței* (2006), *Relații culturale și literare româno-spaniole de-a lungul timpului* (2007), *Spania descoperită de români* (2007), *De la Est spre Vest.Privești literare europene* (2010), *De la Nord spre Sud* (2015). Și, al doilea rând, de apetitul său de lexicolog și lexicograf literar, colaborator, autor și inițiator de dicționare literare de mare importanță pentru cultura națională, așa cum am prezentat-o mai sus.

Între domeniile sale predilecte de cercetare s-a numărat și iluminismul românesc, domeniu în care a publicat mai multe studii și articole (*De la iluminism la pașoptism, Aspecte și interferențe iluministe*), monografia Ioan Molnar Piuariu (ediția a II-a revăzută și adăugită în 2015), ediția scrierilor lui Nicolae Oțălea, Dimitrie Meciuc sau a celei dintâi cărți românești tipărită la Cluj, *Cântece câmpenești cu glasuri românești din 1768*, în 2008, la împlinirea a 240 de ani de la întâia apariție. A reprezentat partea românească în celebra colecție „Bible de tous les temps” de la Paris, publicând în volumul *Le siècle des Lumières et la Bible* din 1986, contribuția *Le Bible chez les Roumains*.

Nu trebuie scăpată din vedere bogata sa activitate de editor și prefațator, care numără peste o sută volume, din activitatea și opera unor scriitori ca: Ion Agârbiceanu, George Bariț, George Coșbuc, Lucian Blaga, Octavian Goga, Ion Slavici, Cezar Petrescu, Nicolae Oțălea, Samuil Micu, Dimitrie Meciuc, Miron Pompil: Lucreția Suciuc, Corneliu Coposu, Constantin Hagea, Radu Dragnea, C-tin Nottara, Ion Minulescu, Emil Isac, Victor Eftimiu, Felix Aderca, Ion Pop Florantin, Ștefan Manciulea, Ioan Miclea, Grigore Nandriș, Ionel Jianu Florian Ștefănescu-Goangă, Miron Cristea, Hans Dama etc. De asemenea, articole de ale sale au apărut în numeroase culegeri din țară și din străinătate, numărul lor depășind cifra de o sută.

Premii literare

Premiul „N.Iorga” al Academiei Române (1978), Premiul de eseu, critică și istorie literară pe 1980 al Asociației Scriitorilor din Cluj pentru cartea *Tectonica genurilor literare*; Premiul Ministerului Culturii, Asociația Culturală „L.Blaga” pentru exegeza vie și operei lui L.Blaga (1994), Premiul Uniunii Scriitorilor pentru *Dicționarul cronologic al romanului românesc* (2004), Premiul Salonului de carte orădean (1996) pentru *Convergențe europene*, Premiul Special Festivalului Național de Poezie „Orfeu”(1998), Premiul Salonului de Carte de la Timișoara (1996), Premiul Fundației „Romulus Cojocaru” din Turnu Severin (2006), premiul pentru eseu al Filialei din Cluj a Uniunii Scriitorilor pentru „Figuri universitare clujene” (2002), premiul „Mircea Zaciuc” al Asociației Scriitorilor Filiala Cluj-Napoca, premiul „N.Drăganu” al Filialei clujene a Uniunii Scriitorilor pentru volumul „Ferestrele Clujului” (2014), diploma de excelență a Filialei Cluj-Napoca a Academiei Române (10 martie 2014), premiul pentru critică și istorie literară al revistei „Nord literar” (27 nov. 2015).

Ordine și medalii

Medalia comemorativă 150 de ani de la nașterea lui M.Eminescu (2000); Ordinul Meritul Cultural în grad Cavalier (2004); Ordinul „Pentru Învățămant” în grad de Comandor (2004),

Crucea Transilvană a Arhiepiscopiei și Mitropoliei Clujului (19 februarie 2009); medalia aniversară a Universității din Alba Iulia (2001), medalia jubiliară a Astei (2011), medalia „Corneliu Coposu”; Ministerul Culturii și Patrimoniului Național de Stat, Direcția jud. Bihor, Opera Omnia (18 mai 2010), Diplomă de recunoștință a Congresului Spiritualității Românești , 1-3 dec. 2014; Diploma de excelență conferită de Academia Română, Fialiala Cluj-Napoca la 10

Prestigiu științific

Cetățean de onoare al comunei Lazuri de Beiuș (2004) și Blaj (2995), Profesor Emerit al Universității din Alba Iulia (2009); Senior al orașului Cluj-Napoca(2010). Director al Colegiului de redacție al revistei „Familia română” din Oradea;Membru și responsabil al Secției de literatură al Societății de Științe Filologice (1978-2005); Președinte al Despărțământului Cluj al Astei (din 2000); a făcut parte din colectivele de redacție ale revistelor: „Limbă literatură”, „Revista de istorie și teorie literară”, „Familia română”, „Fabrica de cărți”, „Noesis”, „Prodidactica”, „Piața literară „Filarmonia”(director),„Orașul” (director), „Blajul”, „Viața Transilvaniei”, „Acasă”, „Gând românesc” (director), „Astra clujeană” (redactor șef), „Revista română de istorie a presei”, „Caligraf” (Tr Severin), „Portal Măiastra” (Tg. Jiu), deținând rubrici permanente la revistele „Filarmonia”, „Reflex” (Reșița), „Orașul”, „Făclia”.A rostit Laudatio la Universitatea din Alba Iulia pentru Mihai Cimpoi și Marius Sala. Este membru fondator și a fost vicepreședinte al Asociației Române de Istorie a presei ; membru al Uniunii Scriitorilor din 1979, șef de Catedră, membru în Consiliul Profesorat al Universității din Alba Iulia (până 2009), membru fondator și membru în Consiliul Director al „Societății Lucian Blaga” din Cluj-Napoca; membru al Asociației Internaționale de Literatură Comparată, al Academiei de Știință, Artă și Cultură din Oradea, Președinte în exercițiu al Frăției Ortodoxe Române din Cluj-Napoca, fost membru ani de zile al Consiliului Științific al Institutului „Sextil Pușcariu” al Academiei Române, membru titular al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii din cadrul Academiei Române (CRIFTS).

Cluj-Napoca, 1 iunie 2016

Prof. univ. dr. Mircea Popa